

MEMORIAM
IOANNIS GEORGII BAUSCH,

IURIS UTRIUSQUE DOCTORIS,
SENATORIS NATU MAXIMI
AMPLISSIMI, PROTOSCHOLARCHAE
GRAVISSIMI,

CIVIBUS SUIS EX PUBLICA AUCTORITATE
COMMENDAT

CHRISTIANUS PETERSEN,

PH. DR., IN GYMNASIO ACADEMICO PHILOL. CLASSICAE PROF. P.,
ANNO VIRI AMPLISSIMI EMORTUALI RECTOR.

HAMBURGI 1837.

Intuentibus nobis atque comparantibus tot tamque diversos orbis terrarum populos quaerendum videtur, quid sit, cur moribus tantopere differant, atque ingeniis praediti sint tam variis. Multae iam causae eaeque gravissimae, quae hanc varietatem efficiant, repertae sunt ab Hippocrate, medico peritissimo, quo fere nemo accuratius perspexit vinculum, quod homines ad solum alliget, qualisque sit contactus naturae, qui hominum animos similes effingat conditionibus terrarum, in quibus vivunt. Idem ille intellexit, multo plus etiam valere ad hominum ingenia conformanda rerum publicarum constitutiones. „Qui enim homines robusti atque bellicosi, inquit, non sui iuris sunt, neque suis vivunt legibus, sed a tyranno reguntur, ii non cogitant, quomodo artes bellicas exerceant, sed ut non

bellicosi videantur. Horum terra et ab hostibus vastatur, et propter pigritiam iacet inculta. Qui vero liberi sunt, pro semet ipsis bella suscipiunt, pericula ingrediuntur, victoriaeque praemiis fruuntur ideoque maxime bellicosi sunt.“ Neque vero antiquos tantum populos hisce naturae legibus subiectos videmus, sed etiam qui hodie vigent. Quae enim Gallis veteribus atque Britannis propria erant, eadem fere hodie in Francogallis atque Anglis observantur. Praeterea in una eademque natione magna etiam animadvertimus morum, institutorum atque indolis discrimina. Quantopere discrepant inferioris atque superioris, orientalis atque occidentalis Germaniae incolae? Neque neglecta est haec quaestio a philosophis, geographis politicisque recentioris aevi scriptoribus. Subtiliter atque sagaciter hanc rem tractarunt Montesquivius, Herderus, Bonstettenius atque Ritterus. Ad indolem vero populorum constituendam moresque conformandos non sufficere docuerunt situm locorum, aëris temperiem ipsamque civitatis constitutionem; sed non minoris momenti esse originem atque fata hominum, disciplinam publicam, omnium vero plurimum valere artes literasque omnemque animorum cultum.

Iam facile intelligimus, quo magis politiore humanitate hodie excellunt homines, quo magis in diversarum gentium animos penetravit eadem religio, eadem litterarum colendarum ratio, quo arctius denique est commercii vinculum, quod remotissimas coniungit regiones, eo similiores fieri mores, eo minus pendere homines e soli natura situque terrarum, eo magis denique evanescere nationum discrepantiam. Ita factum est, ut in eadem gente, in eadem provincia, imo in eadem urbe maius sit discrimen inter homines nobiles atque ignobiles, inter doctos atque indoctos, inter politiores atque minus politos, quam inter homines cultioris ingenii, qui quidem ad diversas pertinent nationes. Quatenus probanda sit, quatenus reprobanda haec aequalitas, inquirere non huius est loci: monere sufficit, eius studium non in omnibus ordinibus, neque in universis terris, neque quovis tempore fuisse idem. Politioem hanc urbanitatem plerisque Europae populis communem, non quidem ab omnium nationum indole alienam, sed ad nobilium Francogallorum exemplum conformatam, in nullo ordine frequentiore observavimus, quam in nobilitate atque in mercatoribus, neque ullo tempore

magis quaesitam et aestimatam, quam ultimis saeculi superioris lustris in Germania. Illo enim tempore historiae atque origini apud nos non multum tribuebatur, mores vero maiorum a paucis magni aestimabantur.

Eiusmodi indolem cum tribuo viro amplissimo, cuius memoria hisce litteris est commendanda, tantum abest, ut inde in eum quid vituperii redundet, ut, si quid in eo hodie minus placeat, hoc temporibus exprobrandum sit, quod vero laudabile insit, hoc ipsi adscribi oporteat, siquidem laudem meretur, quod suo in genere excellit.

Parentes stirpe erant Germanica, sed e diversis Germaniae partibus orti iidemque in extera urbe aliquamdiu vivebant. Pater Ioannes Georgius Bausch natus erat Turchemi in Palatinatu, mater Engel Emerentia e gente Finckiana Hamburgensi. Familiarum atque gentium variae atque diversae sunt sortes, aliae e tenebris subito emergunt atque post splendorem non diuturnum rursus evanescent, aliae multa per saecula florent. Ita Finckii gentibus Hamburgi saeculo decimo septimo et octavo celebratis adnumerandi sunt. Ex hac gente oriundus erat Ioachimus Finck, qui anno 1723, Asmi

Westphalenii, civis Lubecensis, filia matrimonio sibi iuncta, Petropolin se contulit. Eo negotiorum gerendorum causa etiam Ioa. Georg. Bauschius venit pater, cuius origo tenebris est obvoluta; parvulus enim foras expositus hominum extraneorum beneficentia educatus esse dicitur. Nuptiae Ioa. Ge. Bauschii atque Angeliae Emerentiae Finck, Ioachimi filiae, celebratae sunt Petropoli d. 15. Oct. 1741. Aptissimum hunc locum nactus iam prolem enumerabo Bauschiadum largam quidem sed mortibus fere perpetuis deminutam.

1) Secundo matrimonii anno d. 2. Oct. 1743 Petropoli nata est filia, quae *Engel Christina* in baptismo cognominata sequenti iam anno d. 24. Ian. diem supremum obiit.

2) Etiam lugentes cum Petropolin reliquissent parentes d. 24. Maii, Hamburgum venerunt d. 15. Nov. eiusdem anni, ubi anno 1746 d. 16. Iunii iis nata est filia secunda nomine *Christina Sophia* et ipsa primo vitae anno praematura morte abrepta d. 30. Apr. 1747.

3) Solatium promiserat primus filius *Ioannes Georgius*, d. 10. Octobris 1747 natus, sed ea quoque spe orbati sunt parentes, qui hunc filium iam d. 16. Decembris rursus sibi ereptum moerebant.

- 4) Precibus, quas natalibus in scripturae sacrae exemplo consignatis pie addebant parentes, tandem Divina providentia concessit, ut filius, qui deinde d. 14. April. 1749 natus eadem nomina accepit, quae frater atque pater, parentibus superstes ad ultimam viveret senectutem: est ille, qui domui suae addidit laudem, quam litteris illustrare huic libello est propositum.
- 5) Secuta est filia d. 15. Dec. 1750 *Helena Elisabetha* nuncupata, quae nupsit d. 19. Sept. 1775 Nobili Pommerano Ernesto Philippo de Kronhelm, Tribuno militum in exercitu Borussorum.
- 6) Die 29. Martis 1753 tertius natus est filius, *Iacobus Henricus*, neque tamen is vivax; de terra enim rursus decessit d. 29. Decembris 1754.
- 7) D. 22. Iunii 1754 nata est filia *Margaretha Amalia*, nupta d. 14. Maii 1771 Ioanni Valentino Meyero, Senatoris Georgii Laurentii patri, Canonici Ioannis Laurentii fratri.
- 8) D. 24. Nov. 1755 filius natus est in baptismo *Ioannes Iacobus* cognominatus, qui iam d. 21. Ian. 1756 diem supremum obiit.
- 9) et 10) D. 2. Februarii 1758 nati sunt gemini, quibus *Guilelmus* Landgravius Hassiae, qui

tum e terra sua fugatus hospitio fruebatur in domo Bauschiana, eiusque filiae principes Maria et Charlotta Christina in baptismo testes fuerunt, quare infantes nominati sunt *Guilelmus* et *Carolus Christianus*; sed neque hi diu in vita manserunt: mortuus est natu maior d. 28. Ianuarii 1759, minor d. 12. Februarii.

E tot liberis tres tantum ad proveciorem aetatem pervenerunt, unus filius, duae filiae, quae et ipsae rursus liberos reliquerunt, id quod eo minus hic tacitus transmittere possum, cum patruus, qui coelebs mansit, alterius sororis praematura morte abreptae liberos in domum receptos pro suis habuerit, alterius vero filiae proles maternae gentis gloriam propagaverit. Totam hanc progeniem iam hic enumerabo, ne postea continuam narrationem interrumpam. Helena Elisabetha Bausch, quae Ernesto Philippo de Kronhelm nupta cum marito in praedio Pommerano Bartelshagen vixit, ibi duos ei peperit liberos, d. 10. Iunii 1777 filiam *Angelicam Margaretham Philippinam Helenam*, d. 27. Aug. 1778 filium *Georgium Augustum*, in quo enitendo mater morti succubuit.

Ioannes Valentinus Meyer ex uxore Margaretha Amalia duodecim liberos sibi natos vidit; sunt autem hi:

- 1) D. 22. Dec. 1772 natus est *Ioannes Valentinus*, Gadibus peste consumptus d. 8. Sept. 1800.
- 2) *Angelica Maria Amalia* nata 1775 d. 17. Ian.
- 3) D. 2. Ianuarii 1778 natus est *Ferdinandus Daniel*, mortuus Gadibus eadem peste d. 11. Sept. 1800.
- 4) *Sophia Theresia*, nata d. 17. Aug. 1779, nupta d. 20. Iunii 1797 Antonio Gottliebbo Böhl, non multo post maritum d. 26. Aug. 1800 mortuum Gadibus morbo illo pestifero d. 22. Oct. consumpta.
- 5) D. 5. Iulii 1782 nata est *Eleonora Paulina* d. 10. Iunii 1801 nupta Christiano Nicolao Pehmöller, qui nunc Senator natu maximus scholarum publicarum gubernacula aeque fortiter atque prudenter administrat.
- 6) D. 30. Ianuarii 1784 nata est *Iuliana Augusta*, nupta d. 7. Oct. 1824 mercatori Gu. I. Bottomley.
- 7) D. 18. Ianuarii 1787 natus est *Georgius Christianus Laurentius*, qui ordini senatorio est adscriptus.
- 8) D. 23. Aprilis 1788 *Nicolaus Gottlieb*.

9) D. 4. Sept. 1789 nata *Emerentia Luisa Francisca*.

10) D. 7. Martii 1792 nata *Maria Friderica*, mortua d. 19. Aprilis eiusdem anni.

11) D. 14. Oct. 1793 *Antonius Fridericus*.

Iam redeundum est ad **Ioannem Georgium Bauschium**, qui cum non vulgaris indolis videretur, cumque unicus esset filius, a parentibus magna cum diligentia est custoditus sedulaque cum cura educatus. Ut infans atque puer a pravorum consuetudine prohiberetur, parentes magistrum conduxerunt domesticum: ne tamen bonorum exemplo atque aemulatione careret, filium instituendum curaverunt una cum Ioa. Schulte, postea in senatu collega, Martino Iacobo de Faber, postea iure consulto atque regi Borussorum a consiliis secretis, atque Casparo Voghtio, nunc libero Baroni, vegetae senectutis viro, quibuscum, quamdiu singuli superstites erant, intimam habuit familiaritatem. Cum in litteris, quibus iuvenes ad politiorum humanitatem conformari solent, satis esset progressus, d. 1766 d. 7. Aprilis Hermanno Samuele Reimaro, LL. OO. Professore, VII Rectore in tabulas Gymnasii Academici est relatus. In eo cum

per triennium disciplina usus esset ipsius Reimari, etiam philosophia illustrissimi, eiusque collegarum, demissus est testimonio honorifico, eum et examen subisse et in studiis versatum esse cum laude. Anno 1769 d. 28. Martii domum paternam reliquit, ut Lipsiam se conferret ad altiora studia colenda. Clarissimi viri ibi ius docebant, cui tempus dare constituerat. Philologiam vero iuri Romano quam arctissime esse coniunctam cum intellexisset, primum philologorum tum principi, Ioanni Augusto Ernesti, se in disciplinam dedit: multum enim semper elegantiori Latinitati tribuebat Noster.

Ceteris vero magis eum alliciebat Christianus Fürchtegott Gellert, qui tum iam opera sua collecta edere coepit. Eius cum domo summam habuit necessitudinem. Ille inter poëtas populares tum, si non primum locum tenuit, certe primo proximum: ab omnibus elegantissimarum fabularum auctor colebatur, idemque prosa oratione, antea omnino rudi atque horrida, ita excellebat, ut eius innovator haberi possit, primus eorum, qui hodie etiam tolerantur. Eum a Bauschio maximi esse aestimatum, illique, quamquam malo hypochondriaco laboranti corporeque vacillanti, Bauschium et ipsum, cum in:

sermone tum in scribendo elegantiae studiosissimum, fuisse maxime acceptum, non est quod miremur. Quo coniunctior fuit viro clarissimo, eo molestius tulit eius mortem, cui d. 13. Dec. 1769 succubuit, eo moestius vidit magistri dilectissimi funus. Neque enim ipsum tantum frequenter adierat, eius scripta diligentissime legebat, sed audierat etiam eum disserentem de doctrina morali. Eius memoriam semper pie colebat, ipsum quasi virtutis exemplar habebat, de nullo per totam vitam libentius colloquebatur. Postea d. 3. Maii 1772 Gottingam se contulit, ubi tum ius docebant Boehmerus, Pütterus, Meisterus, Beckmannus, de Selchow, Hofackerus atque Airerus. Ibi etiam summos in utroque iure honores nactus est d. 10. Iunii 1773, examine legitimo superato atque dissertatione exhibita, „*De subsidio parentum collationi obnoxio*“, qua Iuris Hamburgensis articulum illustraret tertium partis tertiae tituli quarti.

Studiis Academicis honorifice finitis secundum consuetudinem eius temporis laudabilem, ut mores hominum civitatumque instituta cognosceret, iter instituit per Germaniam, Francogalliam et Angliam. Parisiis comitem nactus est amicum C. Voghtium, quocum Angliam visit. Parisios cum redissent,

ille in Hispaniam profectus est, Noster matris desiderio ductus Hamburgum petiit. Cum anno 1775 d. 16. Iulii in urbem patriam redisset inque numerum receptus esset eorum, qui causas agunt, sequente iam anno electus est, ut dirigeret iudicium inferius. Quod munus cum administrasset per biennium, deinde iudicio praefuisset, quod collegiis opificum ius dicit, rursus biennio, d. 21. Iunii 1782 loco viri amplissimi Ioa. Alb. Dimpfelii cooptatus est in senatum. Magnam laudem tum invenit oratio, quam habuit in primis civium comitiis, quibus senator affuit, multumque ea contulit, ut cives praeclaram de eo caperent expectationem. Deinceps operam dedit iis negotiis, quae a senatoribus geri solent: praefuit secundo loco primis annis iudicio militari, patronus fuit collegii restiariorum, figulorum, laniorum domesticorum ab anno 1790 usque ad finem vitae.

Extra ordinem vero commissae sunt eius agilitati atque peritiae legationes duae. Anno 1786 cum Syndico Magnifico Garliebio Sillemio missus est Berolinum, ut Friderico Guilelmo II., tum regnum Borussiae auspicienti, civitatis nostrae nomine gratularentur easque impetrarent conditiones

quae mercaturam cum regni illius incolis firmarent augerentque. Advenerunt in urbem regiam d. 23. Oct. Liberaliter excepti saepius ad ipsum regem, eius uxorem matremque viduam sunt introducti. Salutarunt regni heredem Fridericum Guilelmum, qui tum anno aetatis decimo septimo primum ordinem duxit, ceterosque pueros regios, Fridericum Ludovicum, illius fratrem, tum tredecim annos natum, Carolum Henricum, exercitus pedestris ducem atque Cathedralis Parthenopolitanae Propositum, qui e Francogallia redierat, Francogallica morum elegantia clarus populi que amore insignis, Ferdinandum denique, ordinis equitum a Divo Ioanne Evangelista denominatorum principem, ambos regis demortui fratres. Salutarunt etiam regis administros, comitem a Finkenstein, tum septuagenarium, atque comitem ab Herzberg. Laeti de aulae Borussicae comitate atque liberalitate d. 27. Nov. 1786 Berolino relicto in urbem patriam redierunt.

Viri amplissimi in negotiis huiusmodi solertia spectata, cum anno 1791 imperatori Romano hereditario Leopoldo II. gratulandum esset, senatus non dubitavit Nostro iam primum locum dare in legatione Viennam mittenda: comitem dedit collegam

iuniorem Nicolaum Antonium Ioannem Kirchhoff. Cum d. 24. Maii 1791 Viennam venissent, Imperator etiam in Italia morabatur. Ne tempus inutile consumeretur, legati nostri adierunt eius ministros, Principem de Kaunitz, sacri Palatii magistrum seu imperii cancellarium, Principem a Colloredo-Mannsfeld, qui eius vice fungebatur, comitem ab Hatzfeld, in rebus gerendis regi ministrum primum, comitem a Zinzendorf, qui summis rationibus imperii subducendis praeerat, inter quos princeps a Kaunitz benignissime legatos nostros excepit. Cum imperator d. 20. Iulii sedem imperii intrasset, iam d. 24. eiusdem mensis legatos nostros solemniter excepit curavitque, ut etiam coniugi suae, fratri Francisco, Archiduci, qui iam eo tempore populari aura maxime florebat, eius uxori ceterisque Archiducibus proponerentur. Die 19. Augusti Vienna relicta, d. 7. Sept. legati Hamburgum redierunt.

Comitate sua atque suavitate urbi patriae apud Viennenses tantam reconciliavit laudem, ut dicerent, qui mores excolere vellet, ei Hamburgum esse adeundum. Propter hanc ipsam urbanitatem morumque, qua exellebat, elegantiam verebantur cives de eius praetura iisque provinciis, quae eum

versari cogebant inter homines magna ex parte moribus sordidis atque rudibus; at irrita fuit illa sollicitudo. Ipsa morum elegantia humanitateque singulari ei adiuncta, qua principes allexerat, effectum est, ut cives urbani eadem existimatione, eadem caritate anno 1788 praetorem urbanum prosequerentur, qua antea senatorem salutaverant. Neque minor fuit civium suburbanorum atque rusticorum amor, quem sibi conciliavit in praefectura insularum Billwerder et Ochsenwerder, quam a. 1796 usque ad annum 1799 gessit, in iurisdictione suburbii a monte Hamburgico antea denominati, quam anno 1803 administravit, atque in vicis Hamm et Horn regendis, quibus ab anno 1804 usque ad annum 1811 praefuit.

Hoc factum est, quamquam tum non amplius idem erat viro amplissimo animi vigor, non eadem in negotiis gerendis hilaritas. Mutatus enim erat orbis terrarum, mutati in eo homines, mutati mores, mutatae denique rerum publicarum constitutiones, ex quo Francogalli, rege interfecto, immani crudelitate bacchabantur, neque in ulla parte vitae quidquam immutatum relinquebant, illi scilicet, qui omnium populorum per aliquod tempus gravissimi.

atque politissimi habiti erant, quos Noster ipse in moribus atque institutis ut exemplar urbanitatis omnisque humanitatis veneratus erat. Quid quod hanc mutationem rerum omnino non perspicere, nedum aequo animo ferre, excusare vel probare potuit? Haec innovatio effecit, ut, cum ipse quidem patrum instituta atque mores, qui ipso puero et iuvene valuerant, anxie servare atque custodire studeret, dubitares, utrum hodierna rerum conditio illi omnino non nata esset, an ille ceteris hominibus demortuus videretur. Quae quum ita sint, iam sponte intelliges, in diem eum difficilius in negotiis publicis gerendis fuisse occupatum. Etenim cum praeteriti temporis imago semper ei ob mentem versaretur, praesentiam rerum quam maxime fugiebat.

Nihilominus diu tantum firmitatis atque roboris tenuit, ut praeter magistratus, quos dixi, eodem tempore alia etiam munera diligenter administraret: a. 1799 et 1800 decimas exigendas ab iis, qui in alias civitates transmigrant, vel qui exteri ex nostra urbe hereditates accipiunt, atque certam hereditatum partem in aerarium publicum a cognatis collateralibus pendendam moderatus est; anno 1801 usque ad a. 1802 silvarum publicarum inspectionem atque

curam habuit; ab a. 1802 inde usque ad civitatem nostram a Francogallis occupatam molarum comodo prospexit. Notum est, tetrarchiae et Bergedorfensis praefecturae territorium civitati nostrae atque Lubecensi esse commune eaque de causa secundo quoque anno in oppidum Bergedorf ab utraque civitate magistratus mitti cum summo imperio, qui et litibus componendis operam navent et a magistratibus minoribus rationem reposcant, omnique ratione iustitiae atque aequitati prospicere debeant. Huic legationi ab anno 1802 inde civitas nostra Bauschium addidit. Hoc munus, etiam exactis Francogallis, rursum suscepit atque deinceps, usque ad mortem administravit, quamquam ultimis vitae annis ipse adesse non potuit, sed eius vice functus est Lappenberg I. U. Dr., senatui a tabulis publicis.

Cum Francogalli libertatem nostram sustulissent, huic populo infensior erat, quam ut eorum imperio tempus et vires suas offerret. Civitate vero iterum instaurata munus senatorium recepit, atque d. 10. Oct. 1814 in collegium eorum receptus est, qui navigationi atque portui prospiciunt.*) Cum vero

*) Anderson Verordnungen seit der Herstellung der Unabhängigkeit, Bd. I. p. 268.

anno 1815 senior factus esset inter senatores, iusta vacatione, quae huic conceditur, diu non usus est, sed munera administravit omnia, quae vires senis non superarent. Quae retinuit munera, ea iam indicavi. Sunt etiam, quae tum primum susceperit. Praefuit enim ex hoc tempore inde collegio eorum, qui res moderantur arrillatorum (Makler-Deputation), quod institutum in civitate imprimis mercaturae dedita maximi est momenti. Etiam quod gravissimum est munus senatoris natu maximi, rerum scholasticarum moderamen, non prius deposuit, quam senectutis imbecillitate impeditus esset. Inter scholarchas iam sederat ab anno 1802 inde per annos tredecim, tempus satis diuturnum, quo usum et peritiam huius gravissimae rei sibi pararet. Neque deerat doctrina varia atque subtilis, quam coluit per totam vitam, quamdiu robur animi atque corporis suppetebat. Sed cum neque rebus novandis omnino faveret, et primum inter scholarchas receptus totam rem scholasticam reformatam vidisset, nihil ab hac parte moliendum duxit, nisi in locum doctorum demortuorum alios substituendos, quod semper religiosissime observabat. Accedit, quod per omne hoc tempus, quo scholarum moderamine

functus est, Ioannei rebus praeerat unus idemque Director Io. Gurlittus, qui apud scholarchas tantum auctoritate sua valebat, ut ex eius sententia plurima constituerentur. Protoscholarcha vero ille, quamquam sui quemque muneris peritissimum habuit, neque ei, quem civitas instituisset, diffidendum esse arbitrabatur, aliorum tamen sententiam non sequebatur, nisi optimam haberet, ubi aliter sentiebat, suam saepe interposuit auctoritatem. »

Per viginti annos totius senatus senior fuit: tres collegas iure consultos, semet ipso iuniores, summum magistratum sortiri vidit: tanta, ne dicam nimia erat eius modestia, ut hasce sortes ipse semper aspernaretur. Ita factum est, ut diem festum celebraret, quem celebrare nemini contigit, quamdiu civitas nostra floruit, diem festum, inquam, muneris senatorii per quinquaginta annos feliciter administrati. Fuit dies 21. Iunii 1832. Sed iam diu senex sibimet soli vivebat, non amplius conventus hominum frequentabat, neque umquam amicos apud se nisi singulos videbat. Ita neque solemnia magno apparatu agi voluit, sed solus solos excepit collegas, qui senatus nomine ei gratularentur, Iacobum Albertum von Sienen I. U. D., Syndicum Magnificum,

et Christianum Nicolaum Pehmöller Senatorem. Indicarunt viri amplissimi, quanto gaudio in memoriam senatus sibi revocasset senis de republica nostra merita, quantopere optaret, ut vita ei laeta atque longissima obveniret; tradiderunt cum senatus litteras gratulatorias, tum nummum memorialem in hanc solemnitatem signatum, quod monumentum etiam posteris gratum collegarum animum testaretur, atque festi recordationem et ipsi et cognatis servaret caram.

Libentissime senatus voluntati obsecuti etiam qui publicis scholis praeerant litteris suis suam collegarumque laetitiam expresserunt de hoc festo captam. Hippius, tum Gymnasii Rector, quae est eius singularis elegantia, pedestri oratione disertissime descripsit curae scholis impendendae imprimis nostro tempore et gravitatem et difficultatem, monuit de hodiernis omnium disciplinarum incrementis, deque antiquitatis amore non deminuto, nisi forte eorum scriptorum, quorum argumenta cum nostra aetate comparata veritatem non assequuntur, velut scripta astronomica. Kraftius vero Ss. Th. Dr., Ioannei Director, metro Alcaico sonore atque decenter gratulatus atque optima quaeque

precatus cecinit temporum novissimorum vices gravissimas, quas peregisset senex, primum lugens de tot tantisque infortuniis, tum triumphans de libertate totius Germaniae nostraeque civitatis restituta. Rediit etiam ipse Noster in senatus concilium, ut gratum significaret animum. Negotiorum vero particeps viribus deficientibus amplius esse non potuit: liberaliter eius vice functi sunt viri amplissimi aetate proximi, primum A. A. Abendrothius, deinde Dav. Schlüterus. Multa enim imprimis in rerum scholasticarum administratione erant novanda, quae omnia publicis litteris memoriae prodita et omnibus sunt nota.

Restat, ut rerum domesticarum memoriam repetam ab iis temporibus inde, cum domum paternam relinqueret. Patrem diu laborantem iam juvenis amiserat d. 30. Martii anni 1768, priusquam in universitatem litterarum profectus esset. Mater, quae cum filio degit domum reverso, cum filia, Nobili Pommerano de Kronhelm nupta, in filio enitendo, d. 27. Aug. anni 1778 morti succubisset, eius liberos, unum nepotem unamque neptem apud se educandos suscepit. Nepos Ernestus Georgius Augustus cum adultus esset, studiis se dedit atque

postea in patriam Borussiam rediit. Neptis vero Angelica Margaretha Philippina Helena ut ab avia diligenter educata erat, ita eius senectutem pie coluit usque ad diem supremum, quem avia anno 1800 d. 24. Ianuarii obiit. Ea etiam amissa apud avunculum mansit sororis filia, eius rem domesticam administrabat, ipsumque grato animo usque ad mortem fovit. Neque levis erat cura; senectute enim ingravescente ille societati humanae fere se subduxit. Id vero minime pro eius ingenio mirabimur, ab hodierna enim orbis terrarum conditione iam omnino alienatus erat; accessit amicorum orbitas. Schulte enim atque Faber diu ante ipsum mortui erant, Amsinck consul Magnificus superstes quidem, sed ultimis vitae annis et ipse debilitate laborabat. Noster vero senio sensim consumptus est, ut diu inter vitam atque mortem dubius versari videretur. Ita mors ei optata venit d. 9. April. 1835; funus vero solemne celebratum est die 14. Apr. eodem, quo ante octoginta sex annos natus erat.

Ex studiis, quae coluit, ex rebus, quas gessit, ex fatis, quae toleravit vir Amplissimus, cognovimus eruditionem non vulgarem, singularem morum venustatem atque animi constantiam admirabilem.

Praeter iuris prudentiam imprimis coluit litteras elegantiores: poëtas lectitabat quovis vitae tempore, Latinos potissimum atque Francogallicos, locos singulari lepore insignes memoriter recitabat, praecipue Racini, Cornellii, Voltairii; poesin Germanicam recentiorem, quae cum ipso adoleverat, proveciore demum aetate adamavit atque senex etiam Schilleri carmina declamabat, neque ab Anglis denique, Italis et Hispanis scriptoribus abhorrebat. Patria lingua et in colloquendo et in scribendo eleganter usus esse dicitur; iuvenis Latine scribebat pure atque clare; Francogallicae linguae et loquendo et scribendo magnam semper servavit elegantiam atque facilitatem. Ex disciplinis maxime scientiam naturalem videtur dilexisse.

De singulari, qua excellebat, urbanitate saepius iam dixi: mores politiores tanti faciebat, ut, qui iis praestare solent, hominum nobilium usum et consuetudinem aequè peteret, atque ipsius familiaritas ab iis quaereretur. Eorum quae semel probaverat, quaeque sibi proposuerat, adeo fuit tenax, ut non modo instituta et maiorum et sua summo studio tueretur, sed etiam quae iniuste innovata viderentur, despiceret atque interdum se ignorare simularet.

Ita imprimis iustitiam severe coluit: infortunia fortiter toleravit, animum servare potuit aequum, tametsi omnia sibi adversari videbat. Hac constantia atque gravitate factum est, ut ad summam senectutem perveniret, quamquam mores, disciplinam publicam, homines, civitates, instituta denique omnia mutata et a se alienata cognoverat, atque cognatorum et amicorum plurimis orbatus fere in solitudine vivebat.

Adiuvit vero virum constantem propositique tenacem religionis solatium: eandem per totam vitam retinuit de rebus divinis cogitandi rationem, quae ipso iuvene nova, deinceps vero pluribus probata fuerat; quam sentiendi rationem cum defensam videret a viro aequali, pastore primario ad Divi Petri Aedem, cuius ipse patronus fuit, eius concionibus sacris frequentissime aderat. Cum senem vires deficerent, rarius quidem in conventus sacros veniebat, sed quamdiu per valetudinem liceret, iis saltem diebus templum adibat, quibus in commodum hominum aut pauperum aut aegrotorum aut orborum stipem colligunt. Ita erat beneficus atque liberalis, praeterea imprimis affabilis, mansuetus, clemens atque mitis, ut non erraveris, si humanitatem atque generis humani caritatem praecipuas animi facultates habeas, quibus excelluit vir amplissimus.